

Denne indgiver et vidtløftigt Forsvarsskrift hvoraf synes at fremgaa, at Dass staar i sin fulde Ret og at Biskopen og Søn vare ham fienskestemte. I Aarene 1739—46 varierede Discipelantallet imellem 50—75; den store Konflux, Skolen havde under Dass, bevises bedst deraf, at han i de 16 Aar, han var Rektor, dimitterede 169 til Akademiet. Suhm sætter Dass over Gunnerus i Lærdom og vist er det, at Dass bragte T.hjems Skole i en meget blomstrende Tilstand. Dass forærede Schønning sin hele sjeldne Bogsamling med den Betingelse, at han skulde forøge den, og at siden Alt skulde tilhøre V. Selskab i Trondhjem, et Løfte som Schønning ikke forsømte at holde.

ISACH GEORG DASS,

fød 1817, blev som Skolediscipel optaget i 30 Aarene som eget Barn hos daværende Prokurator Brinchmann der holdt ham frem paa Latinskolen, ved Universitetet hvor han underkastede sig juridisk Examen i 1844. Han var derpaa Fuldmægtig hos en Høiesteretsadvokat i flere Aar, indtil han 1849 nedsatte sig paa Molde som Sagfører. Her indlod han sig i Skibs-Interressentskab og gik i økonomisk Retning aldeles til Grunde. Gift, mange Børn. I 1869 udnævnt til Foged og Sorenskriver m. m. i Vardø hvor han døde 1871.

MAG. SØREN PETER KLEIST,

fød 1734, laa som Student paa Balkendorff Kollegium i Aarene 1753—57 og blev 1765 Rektor ved T.hjems Katedralskole. Havde Prædikat af Magister. Var Schønning's Eftermand og Smiths Formand. Døde den 14. Februar 1781, 47 Aar gammel, ugift, nedsat i Domkirkens Ligkjelder, begravet i Jorden 1867 tilligemed Gunnerus og Fl. Udgiven nogle latinske Skrifter samt et Skoleprogramme af Aaret 1769 handlende om Harald Haar-fager.

Efter Testamente af 5. Febr. 1781 skjænkede han sin Formue, der udbragtes til 12,340 Rdlr. til en Arbejdsstiftelse i T.hjem og sin Bogsamling, 963 Bind, til T.hjems Latinskole. Førstnævntes sidste Paragraf indeholder den Klausul, at hvis Bestyrelsen for Legatet i nogen Maade skulde afvige fra Testamentets Bestemmelser, skal det af nærmeste Slægtning kunne erklæres hævet til Fordel for Arvingerne.

I Kleistes Tid øvedes Disciplene i at holde offentlige Foredrag, v. Aargang 1769, en Øvelse, som nu synes at være ophørt.

I Fortegnelse over Byens Gader og Veiter (Blad 12, 1768) hedder det: «Munkegaden tager sin Begyndelse ved Hr. Rektor Kleist og gaaer ned til Søen.» Man skulde heraf slutte, at Kleist maa have boet i Justitiarius Rolls nuværende Gaard. (Den tekniske Mellemskole ligger nu paa den Tomt hvor Rolls Gaard laa). (1919).

I 1873 reistes ham en Mindesstøtte over hans Gravsted med Inskriptionen: «Det af ham stiftede Legat satte ham dette Minde Aar 1873».

LAURITS SMITH,

fød 12. April 1754 i Kjøbenhavn. Hans Fader var Toldbetjent. Deponerede fra Kjøbenhavns Skole 1772. Blev 1773 Alumnus paa Klosteret. 1776 Lærer i Filosofi og de skjønne Videnskaber ved Krigsskolen. Fik 1779 Prædikat af Professor. 1780 ligeledes Lærer ved Søakademiet. 1781 Rektor i Nykjøbing. Samme Aar Rektor i Trondhjem. 1784 Sekretair i Vidsk. Selskab sammesteds efter Wittrup med 16 mod 14 Stemmer der faldt paa Assessor Tislef. Der var nogen Strid under Valget; men Smith blev valgt, og han holdt et kort Foredrag takkende Selskabet for den ham viste Tillid og Valg, lovende at ville anvende alle sine Evner og Kræfter til Selskabets Tjeneste.

Efter kun 4 Aars Ophold her, i hvilken Tid han vistnok udviklede en mærkelig Virksomhed og hvorom mere siden, blev han 1785 ansat som Præst til Veile. 1788 i samme Egenskab til Friderichsberg og Hvidourn. 1789 nederst Kapelan ved Holmens Kirke. Samme Aar Doct. Theol. ved Universitetet i Göttingen. 1792 Slotspræst til Fredensborg og Sognepræst til Asminderød. Døde i Kjøbenhavn 22. Marts 1794, altsaa kun 40 Aar gammel.

Blandt en Hoben Skrifter, som denne Mand har udgiven, bemærkes her kun: 1. Prædikener holdne i T.hjems Domkirke. 2. Samleren, et Ugeblad, 1 Hefte 1784, 2, 1789, det første udgiven i T.hjem. Forøvrigt findes ogsaa hos H. H. Müller en kortfattet Skidse af denne mærkelige Mands Vitæ.

Rektor Smiths Authobiografi findes i L. Daæs «Bülows Papirer» og et Uddrag deraf turde her være paa rette Sted.

«Hans Rektorat indtraf i Biskop Bangs Tid og tiltraadte samtidig med Magister Holst (Konrektor) der varmt anbefales til et Rektorat. Han førte en svare Feide med Biskop i Bergen J. N. Brun og udgav i den Anledning flere Skrifter. Han prækede flere Gange i T.hjems Domkirke og lod flere af disse Taler trykke. Omgangen i Trondhjem, siger han, «var ikke ganske efter mit Hoved da man sjelden kunde komme til Folk uden i Selskaber eller at have Gilde eller gaa til Gilde». Endelig fik han istand en Klub. Han leiede Lokale (i Org. Tellefsen, nu Bager Smiths Gaard i Dr. Gade, afbrændt 1842), forfattede Love, udsendte Indbydelse, og en 70 Personer tegnede sig (udentviwl efter Smiths Valg) hvoriblandt Genr. Lt. v. Krogh, hele Magistraten og Geistligheden v. s. w. Man spaaede os ilde, men imidlertid fik jeg de fornødne Møbler forfærdigede og Klubben aabnedes og tællede snart 150 Personer — Stivheden faldt bort — Generalen spillede sit Parti Billard med Studenten, og den fuldkomneste Orden var der i det Hele ved høie Personers Politesse og den Agt, de Middelsstandsfolk havde for dem. Endnu staaer denne Skabning og den skal staa, saalænge Lovene holdes. De bleve og trykte i 1783. Vi have der især en Mængde politiske Tidender, det første Aar for en 120 Rdlr. Den første Udgift var 4 Rdlr. aarlig — Værelserne hørte Selskabet til, og Værten havde sin Løn og Logis. Jeg havde her mange behagelige Aftentimer fra 5 til 7, som var min Klubtid, men Fanden er allevegne; han skaffede mig siden saa mange Fortrædeligheder af nogle, der havde Lyst til at bryde med mig at jeg nær havde selv revet min Skabning overende og sagt: Min Sjel dø med Philisterne. Havde Antagonisterne været kloge nok, var det skeet; men de plumpede for tidlig ud med deres Hensigt, som var at forstyrre Klubben og skabe en ny, at ikke en Jyde skulde have Æren for den Usselhed. Nu skulde Klubben staa, og jeg fornegtede mig selv for at haandthæve min Skabning. General von Krogh, Kammerherre Wakenitz, en ædel herlig Mand, og flere vare mine Folk, og min Klub stod, just fordi nogle vilde at den skulde falde. Ingen maatte øde den uden jeg selv, og det vilde jeg just ikke fordi andre vilde det.»

Denne Klub lever endnu, er den saakaldte Borgerklub, senere forflyttet i dens nuværende Gaard ved Bybroen. Man har endnu

en Fortegnelse over Medlemmerne for 1799 der andrage til et Antal af 199, deriblandt 1 Biskop (Schønheyder), 8 Præster, 1 Stiftamtmand (Grev Moltke), 41 andre Embedsmænd, 2 Generalpersoner, 45 andre Officerer, 44 i andre private Stillinger, 8 hollandske Søofficerer &c. &c.

Smith vedbliver:

«Der var en Belials Mand i Trondhjem, Tislef, Assessor i Bjergamtet, som under Venskabs Skin gjorde mig megen Fortræd, indtil jeg efter 1½ Aars Forløb endelig lærte at kjende ham. Han skrev en Subskriptionsplan for at drille mig og gjøre mig til Nar, til et Skrift, han kaldte «Adsprederen». Dette fik han Skorstensfejeren i Byen til at skrive under, og denne kaldte mig da heri, som Bogskriver, Hr. Kollega v. s. w. I Førstningen kunde jeg ei komme paa Spor efter Autor til dette Mesterstykke; men ved Bogtrykkersvenden fik jeg fat i en af Korrecturerne, kjendte der Magister Wittrups Haand, hos hvilken Guds Mand Tislef logerede. Jeg tog dette til mig, og nu døde disse Sjæle ikke i deres Synd. En Dag jeg kom til den gamle Matematikus Fester, sad han og skrev noget Galskab, han viste mig, og jeg lagde mine Galskaber dertil, og saa udkom et halvark idel Bindegalskab, forsat med en god Dosis Arvesynd og hed: Democritus eller Grineren, en Subskriptionsplan. Deri var blandt endet en Extrakt af en fortsyrret Tale, Tislef havde holdt og ladet trykke, og som var et Mesterstykke af Nonsens. Menneskene vare nær blevne gale over dette Galskab, alle loe uden de paagjældende, og siden den Dag torde Tislef ikke befatte sig med mig, og jeg lod ham da fare i Fred.»

Da Wittrup i 1784 frasagde sig Sekretariatet i Vidsk. Selskab, blev Smith valgt i hans Sted trods de Kabaler der vare anlagte af Wittrup og Tislef for at sidstnævnte skulde blive udnævnt. (Han havde kun et Par Stemmer mindre end Smith). «Jeg stod da op og holdt en kort Tale, jeg havde beredt mig paa, med nogle Seiten hinte til Tislef, og dermed var jeg Secretarius, atter til Forargelse for Modstanderne.»

Paagrund af flere Ubehageligheder, som Smith var udsat for (han havde nemlig «stripset en rebelsk Dreng» hvormed samtlige Disciple maatte optræde som Vidner), besluttede han at fratræde Rektoratet og spekulerede bl. Andet paa at blive Amtmand i Finmarken; men der blev intet af.

«— — — Mine Modstandere i Trondhjem troede nu, jeg var evig fængslet der, men jeg som følte, at jeg ingen Svinehund var, troede jeg skulde nok komme i Kast med de nye Mennesker og besluttede at reise til Kjøbenhavn, og dette blev prompte Exsequeret. Dette var uvandt for Trønderne, og jeg var da afsted, inden de troede, det var Alvor.»

Smith slutter sin Authobiografi saaledes:

«dersom jeg nu skulde gjøre et ordentlig Skriftemaal om min Lærdom, saa bliver det dette: Jeg kunde have havt nogen Lærdom, naar jeg uforrykket havde arbeidet i min Videnskab, men jeg har deri som i alt andet som en jerusalemsk Skomager vandret fra et til andet og været nødt dertil. Nu var jeg Theolog, saa Belletrist, saa Philolog, saa Philosoph, saa Rektor, og med det samme en Pylomathiker, atter politiserede jeg nogen Tid bort, nu præker jeg; af dette kan ingen reel Lærdom i noget Fag komme ud, men Resultatet af min hele Livsdaad er dette: Jeg har lært at tænke selv og kan med Lethed arbeide og udvikle Tankerne over det, jeg tager fat paa. Taler vilde jeg være, dertil har jeg endnu, alle Forandringer, uforrykket, arbeidet og spørger min Ven nu: Hvad siger Du om Dig selv, saa svarer jeg: Taler og praktisk Philisoph skulde jeg være, om jeg var noget.»

Smiths første Brev til Bülow slutte med 4. Juni 1785 da han blev forflyttet til Veile i Danmark. Men ogsaa herfra fortsættes Korrespondancen, for det meste om norske eller vel rettere trondhjemske Forholde. Allerede før denne Tid vare Planer lagte til Kronprindsens Reise til Norge, hvilket omtales i forskjellige Beretninger ligesom Smith synes at have det saare travelt, som den der er kjendt med norske og navnlig trondhjemske Forholde at give gode Raad og adskillige Vink om hvorledes Kronprindsen burde optræde for at vinde Folket.

Men den længe paatænkte «Norgesreise» blev, ukjendt af hvilke Grunde, udsat fra det ene Aar til det andet og fuldførtes først, som bekjendt, i Aaret 1788.

Smiths Udtalelser om norske og især om trondhjemske Forholde findes jo omstændelig i vedkommende Skrifter; men de ere ligeover for os trøndere især, saare interessante, og et Uddrag af dem her turde være paa rette Sted skjønt jeg ængstes for at blive for vidtløftig. I sit første Brev til Bülow hedder det:

«Naar Norge engang er saa lykkelig at see dets elskede Prinds, paa hvilken Nationens hele Haab og Forventning er rettet, saa forstaar det sig selv, at Nationen bærer og bærer med Glæde de smaa Byrder, som en Kongefærd igjennem Landet nødvendig forvolder, imidlertid troer jeg dog, efter det jeg kjender til Landets Forfatning, at et og andet kunde gjøres til Folkets Lettelse, en og anden Uskik, der let indsniger sig, forebygges, og saaledes enddog ved Ubetydeligheder og smaa Ting Folkets Kjerlighed dobbelt stærk drages til en Prinds de allerede saa entusiastisk elske.»

Han raader derfor til at tage saa lidet Følge med som muligt og advarer mod det haarde Skydsvæsen «hvorved» som Tilfældet var ved Christian 6tes Tog heroppe (1733) Bønderne faa deres Heste fordærvede.» Endvidere advarer han imod «at uvedkommende Personer indsnige sig i det kongelige Følge» og henstiller til at komme under Overveielse, istedetfor Friskyds at betale Bønderne, under Navn af Drikkepenge, den lovbestemte Skyds, hvilket vilde gjøre god Virkning da Nordmanden elsker Raisonabilitet. Christian 4de er Nordmændenes Afgud, men han var, jeg tror, 60 Gange i Norge. Overhoved maa det mærkes om Nordmændenes Karakter, at det er et stolt Folk, som føler sin Kraft og Værdighed, og hvilket der tillige er en herskende Tanke, at det er Kongerige, ikke Provinds eller undertvungen Nation, men et Folk, der frivillig har givet sig under sine Konger; men disse Konger elsker dette Folk paa den ene Side fast indtil Afgudsdyrkelse, paa den anden Side fordrer det Agtelse og megen Opmærksomhed af dem» — — —

Smith beklager sig over et Rygte, som angiver, at nogle vil have Kronprindsen til først at foretage en Udenlandsreise, før han besøger Norge; men slige Bestræbelser, siger han, anseer han for hverken mere eller mindre end som virkeligt Landsforræderi.» Altsaa til Norge, jo før des hellere, og i Nødsfald følger vel Kongen med» — — —

Blandt mange andre Projekter var ogsaa det at blive bemyndiget til at drage til Nordland og Finmarken som Kirkevisitator i Bangs Svaghedstilstand; og endnu i 1787, paa Efterretning om at Bang skulde resignere, taler han atter om disse «General-Kirke-Visitators Nykker» og gad gjerne reise som saadan

til Nordland og Finmarken som da kunde blive «bespeidet». I Brev af 1784 har han dog faaet Betæneligheder «da Dr. Hagerup kunde tro jeg søgte T.hjems Bispestol og vilde fortrænge ham &c. og kunde desuden opvække Mistanke som Spion fra Regjerin-gen.» Han foreslaar derfor en anden Udvei hvorved den ofte om-talte Reise nordover kunde fuldbyrdes under en anden Benæv-nelse, nemlig som «Literat for at undersøge og beskrive Landets økonomiske og politiske Forfatning.» Endvidere siger han: «Ønskeligt at Kronprindsen, om og naar han kommer hid, reiste med al Simplicitet. Det vilde blive forfærdelig afstikkende mod Prindsen af Hessen, som (1773) skal have brugt 120 Heste paa hver Skifte, hvorfor og Folk før at skydse ham har maattet frem og tilbage reise 18 Mile og derover.»

I Brev til Bülow 1784 giver Smith en sørgelig Beskrivelse over Landets Tilstand «da ingen Korntilførsel indtræffer, Kornskibe ere forliste og Landet er saa tomt (for Kornvarer) som det i Mands Minde aldrig har været. Kommer nu dette til, som daglig skeer, at Svensker fra Jemteland, hvor ligesaa stor Elendighed er, hente Korn ud, saa tror jeg, Følgerne og Enden aldrig kan blive tvivl-som. Svenskerne ere og vore Medmennesker, men først maa vi sørge for os selv og det er et Forbud, som bør komme med første Post hid, at intet Korn før Juni Maaned 1785 maa herfra Landet udføres under Konfiscation.»

I det derpaa følgende Brev af 26. Decbr. taler han om Agerdyrknings Fremgang i Norge, og mener, at Indherred i gode Aar ei allene kan brødføde sig selv, men ogsaa sælge flere tusinde Tønder Korn til andre. Mærkeligt er det, at den samme Smith, i Bevistheden om at han igjennem Bülow taler lige ved siden af Magistraten (og deri tog han neppe Feil), endnu i disse Tider vover at udtale sig saaledes:

«Agerbrugets Fremgang er ogsaa i Norge sikker Vei til at vinde større og større Overbalance i Handelen, der er saa meget mere rigtig, som Norge maa erstatte, hvad Danmark taber, og Danmark uden Norges Overbalance ikke kan bestaa. Dette klinger noget sært, og dog er det Sandhed. Agerdyrkingen er da vigtig for Norge, men Skovene er Landets væsentlige Styrke og Næringsmiddel.»

I et andet Brev fra Veile af 3. Octbr. 1785 beretter han at

have stødt sammen med Kronprindsens forrige Lærer, Spøron, og beklager sig over dennes Yttring angaaende Norge, som han an-saae kun som en Byrde for Danmark der uden Norge vilde være mægtigere og lykkeligere. «Min Paastand derimod, kjender min Ven, denne er: Danmark uden Norge havde været bankerot ved sin stygge Underbalance i Handelen som Norge alene ved sit Overskud raader Bod paa. Danmark og Norge kan ved indbyrdes rigtig Forhold blive en vældig Stat».

I sit Brev af 15. Januar 1785 gjør han Bülow opmærksom paa, at den gamle Biskop Bang skal have foreslaat Hagerup at adjun-geres i Visitatsreiserne &c. og er angst for at hans Attraa efter at blive Visitator, der uden Tvivl i s. T. maa være Prindsen fore-lagt, igjen skulde bringes i Erindring. Dette — H.s Ansættelse — beder han om maatte vorde forebygget. «Skulde jeg enddog hele mit Liv pines som Rektor, saa vilde jeg heller foretrække det end at foretrækkes en Mand der bør ansees nærmest berettiget til at opfylde det Embede hvortil han solemniter foreslaaes —». At han ikke befandt sig vel i sin Stilling som Rektor i Trondhjem fremgaar endvidere af et senere Brev hvor det hedder: «Min Ven, hvor kan De sige, jeg skylder Dem intet? Var det intet, at jeg slap lykkelig ud fra at crepere i mit t.hjemse Skole-Sibi-rien? — —»

I den Kommission, som i Smiths Tid var nedsat for af beni-ficerede Gaarde at danne Chefsgaarde, anbefaler han sig selv som Medkommisarius og Protokolfører foruden General Krogh, Nor-dahl m. Fl. «Jeg ved nok» siger han, «der vil findes de, som med stor berømmelse skulde have nævnet og ville nævne en det hellige romerske Riges Greve, Oberste Schmettow. Ja Greven og den udødelige (ironisk) Stiftamtmand Levetzau, de skulde blive et Par mageløse Medcommissairer.»

Af Smiths Brev til Bülow af 9. April 1785 skulde man nesten ansee det som afgjort, at han indesad med det Hverv at være Spion her i Trondhjem skjønt har et andet Sted med Grund synes at modsige en saadan Tanke. Han beretter her, at i Christiansand er udkommen en oprørske Vise «som vistnok er strafbar og i hvil-ken Anledning Politimesteren sammesteds ilagt Forfatteren en Bod af 100 Rdlr. Denne er i egentlig Forstand en rebelsk Vise, en værdig Frugt af et vist Svireparti, og at Drtbhd. kan see, om

den paaankede Vise just er den, jeg taler om, vil jeg hidsætte de tvende første Vers, hvori egentlig Galskaben indeholdes:

1.

For Norges Kjempers Fødeland
vi denne skaal vil tømme o. s. v.

2.

Hver ærlig Norsk, blandt Klippen fød
Vi synge nu til Ære,
Og hver en Helt, som Lænker brød
skal evig elsked være.
Den vrede Livvagts Vaabendrag
Forklarer trolig Nordmænds Sag.

(Denne os saa vel bekendte Bordsang er da den samme som findes hos Ole Vig Pag 235, en Smule anderledes udsat og havde neppe den Melodi dengang som nu, v. O. Vig Melodier No. 117. J. N. Brun fik altsaa bøie 100 Rdlr. for denne «rebelske» Vise!)

«Denne Vise», siger Smith endvidere, «blev solgt her i Fjor, men han opkjøbte alle de Exemplarer han kunde faa fat paa. Politimesteren lod og efter min Forestilling og Raad Sagen dræbe sig selv. Den blev og sunget i Selskaber, men især ved Gen. Lieut. v. Kroghs Hjælp er den og udryddet derfra. En ny Sang med samme Stavelsesmaal og modsatte Ideer fik jeg og forfattet paa samme Tid og udspredd blandt Almuen — — —».

Imidlertid fraraader han ganske at røre mere i denne Sag da man derved vinder netop det Modsatte af hvad man tragter efter og henstiller til Kronprindsen at eftergive Bogtrykkeren den ilagte Mulkt &c. &c.

Smith har det forskrækkelig travelt med Kronprindsens forestaaende Reise til Norge, der paatænkes flere Aar før den i 1788 gik i Opfyldelse, og giver en Mængde Vink og Raad om hvorledes Kronprindsen skulde bære sig ad for at vinde Folket. Der bør endelig, siger han, vælges en norsk Mand med som Reisefølge, en der tilgavns forstaar Sproget, og foreslaar dertil General v. Krogh, ligesom han — Smith — giver Vink om, at han, efter Yttringer fra Rothe, ikke skulde være utilbøielig til at deltage i Reisen som Reisepræst. Fortræffeligt, siger han, om Reisen kunde foregaa neste Sommer, 1786, da Vidsk. Selskabs nye Auditorium

da bliver færdig til Indvielse. Endvidere at der da bør slaes ny Mynt paa Kongsberg med norske Vaaben, hvilken først skulde udgives af Prindsen, ligesom og en Skuepenge burde høitideliggjøre denne Reise om end et Par tusinde Daler derved skulde gaa i Løbet. «Ypperligt om Kongen selv kunde gjøre Følge med til Christiania hvor Kongen kunde forbli under Prindsens videre Rundreise. Det første man burde foretage, var at faa et Sportuleringsreglement istand da Klagerne over det nuværende ere lydelige og høist billige».

«Prindsen bør, naar han besøger Vidsk. Selskab, lade sig forelæse et Stykke af Snorre Sturlesen (skede ganske rigtig i 1788) og tvinges i frisk Minde visse Tildragelser, for Ex. Zinclairs Støtte ved Kringlen, de norske Kjøbstæders Historie &c.» Endvidere tilraader Smith, at Prindsen forærer Selskabet sit Portrait, hvilket ogsaa virkelig sammegang skede, og det er saaledes sikkert, at man i flere Stykker havde fulgt Smiths Vink saavel i den ene som i den anden Retning, og den Karakteristik, han gav over Byens civile og geistlige Embedsmænd blev maaske ikke mindst taget til Indtægt.

Smith maa have lagt i noget Krangleri angaaende et Beløb der synes at have været i Hænderne paa den berygtede Prok. Evensen. I et Brev til Bülow af 10. Mai 1786 siger han: «Jeg formoder at være eller at blive i Cancelliet af den geistlige Ret i Trondhjem anklaget, fordi jeg ikke vil lade mig snyde for ca. 500 Rdlr. og ikke kan tro, at en for 40 Aar siden forordnet Biskop kunde forandre den norske Lov. Skulde nogen tale til min Ven derom, eller skulde Hr. Hagerup eller Parelus direkte til Hoffet nedsende noget desangaaende, da beder jeg min Ven svare de Spørsmaal og ellers fortælle, jeg forlanger kun Ret i dette Stykke og ingen Naade, og al den Naade, jeg ønsker, er, at Sagen maa henvises til Lands Lov og Ret.

I et Brev af 21. Novbr. 1786 taler Smith om at søge Voss i Bergens Stift, «det norske Italien», og er ganske bestemt paa at indgive sin Ansøgning, dersom Kaldet afgiver lige saa meget som T.hjems Rektorat, (imellem 12 og 1400 Rdlr.)

Aaret 1787 maa have viist flere foruroligende Symptomer forsaavidt Almuen temmelig truende beklagede sig over det skammelige Sportuleringsvæsen, hvis Beregning endnu paa denne Tid

synes at være overladt til Embedsmændenes eget Forholdtbeholdende. Klagerne derover ere saa høirøstede, at Smith endog tilraader Udsættelse til næste Aar (1788) med Kronprindsens Reise til Norge, hvilken og virkelig da først fuldførtes. Imidlertid udtaler han sig høist paatrængende om, at et Sportulerings-Regulativ. maa, snarest mulig, blive udgivet og antyder adskillige Vink om hvorledes man lettest kan komme til et heldigt Resultat.

Smith udtaler sig saaledes i et Brev af 20. April 1787:

«En Sporteltaxt for Rettens Betjente vilde dæmpe mange Uordener, — derom gives kun en Stemme i det ganske Land. Det er skjændigt, hvordan de arme Mennesker trykkes og mishandles af Embedsmændene, mine gamle norske Breve vil nok indeholde noget derom, nu kan jeg ikke samle i mit Hoved alle de Spidsbustreger, som jeg der erfarede. Naar en Bonde som Værg skal have Afkald, maa han betale efter den gode Sorenkrivers Indfald og dermed have Sorenkrivere gjort sig Fordel af 1000 Rdlr. og derover. — — Da jeg i 84 reiste til Kjøbenhavn, gik der Folk fra Gudbrandsdalen for at klage over disse Sportulationer — jeg talde med dem —. Tingen blev, som den var, og Klagen er almindelig, raades der ei Bød derpaa, saa bliver Spektaklet almindeligt — —. Lad for Guds Skyld intet Regiment Tydskeere komme til Norge i denne kritiske Tid, det gjør intet godt, det vil opbringe Nationen — —. Jeg er saa saare bange for de raske og mishandlede Nordmænd, — de ere ikke gode at bides med. Naar dem skeer Ret, saa er der ingen Sag, men naar dem er skeet Uret, de saa reise Børster — og man saa vil bruge den strengeste Ret, da er Udfaldet kritisk. Min Ven har fuldkommen Ret, at Kronprindsen bør ikke under saadanne Omstændigheder komme til Norge. Men lad de Uordener hæves &c. &c.»

I et Brev af 25. Decbr. 1787 siger han, at Bang er dimitteret som Biskop med 800 Rdlr. Tiende Indkomst hvorefter den nye Biskop altid endda faar en 3000 Rdlr. Her siger han at Hagerup er uskikket til Biskop «saalænge han er i Parelius' Hænder, og i Trondhjem er Planen, at Parelius skulde være Stiftsprovst, hvilket var en Prostitution for Videnskaberne». Endvidere: «Kan jeg ikke anderledes komme ud i en Hast af denne Pine, saa gaar jeg glad for evig som Stiftsprovst til T.hjem, jeg kan ikke længer

holde dette Liv ud her, men det forstaar sig, T.hjem er som Fredensborg kun i Nødsfald, dog med den Forskjel, at i T.hjem trænger jeg ingen til og skulde vel vogte mig for at supplicere efter den Dag.»

Det fremgaar heraf, at Smith heller ikke var tilfreds i Veile og i et senere Brev af 1790, taler han ogsaa om at søge Arendal i Norge; men det blev heller intet af. Aaret efter, 1791, anbefaler han sig ogsaa at gaa til Bergen som Biskop efter Irgens «ifald han dør» og han tror han vilde burde gaae did «fordi der da ikke kom nogen værre end jeg; fordi jeg er overbeviist om, der ikke skulde findes 4 Prester i det hele Stift, som jo var tilfreds med jeg kom der; fordi jeg under vor nærværende politiske Tilstand kunde maaske gjøre det Gavn, som ikke saa let enhver anden kunde og vilde — —».

Det sidste os bekendte Brev fra Smith til Bülow er datert 5te Januar 1792 og det var netop paa denne Tid, eller faktisk Aaret efter, at Bülow faldt i Unaade og fik Afsked fra alle sine Embeder. Formodentlig faldt da Korrespondancen bort af sig selv eller havde ikke den Interesse som i Bülows Velmagtsdage, skjønt denne siger, at Smith, der havde mange underlige Ideer, dog blev ham tro til Døden.

I Domkirkens Regnskabsprotokol for 1783 Pag. 695 findes et ganske interessant Aktstykke og hvoraf fremgaar, at Smith ikke boede paa den nuværende Latinskole men i en i Prindsens Gade midlertidig indkjøbt Gaard til Afbenyttelse som Latinskole under Opførelsen af den nye. Daværende Kirkeværg, D. Gadebusch, klandrer Smith i anledning en Anvisning paa 16 Rdlr. og hvorom afhandles en hel Hoben imellem Smith, Gadebusch og — Stiftsdirektionen der dog tilsidst giver Smith Ret og dermed ender Striden.

Ved Udlaan af Borgerklubbens første Protokoller er det in confesso, at denne Klub er netop den samme som Smith stiftede 1783. Stifterens Billede hænger deroppe, et interessant Skue. Jeg synes i hans Blik at se Udtrykket af den Karakter der synes at aabenbare sig i hans Selvbiografi. Selskabets første Direktion skulde vi her nedtegne:

Kjøbmand Peder Falck

— Peter Schmidt

Justitsraad og Præsident Nordahl

Stadsphysikus Doctor Frimann

Oberstl. Krogh

Kapitain Colbjørnsen

Professor og Rektor Smith

Kasserer : «Hr. P. Bahnsen».

Direktionen skulde efter Lovene, bestaa af:

1 Geistlig

2 Milit. Embedsmænd

2 Civile — og

2 Kjøbmænd.

I 1796 indkjøber Selskabet egen Gaard ved Bybroen, No. 1, af fru Agentinde Lysholm, for 3500 Rdlr.

Er den samme Gaard som endnu benyttes, var uindredet ovenpaa, men der ogsaa istandsat 1798. Klubben havde i disse Tider omkring 200 Medlemmer. Den har altsaa nu holdt sig i 90 Aar, (1873) ofte ikke uden Liv; men den synes nu (1873) at nærme sig sin Opløsning idet den tæller kun 40 Medlemmer, rimeligvis som Følge af den Mængde Foreninger der i nyere Tider ere blevne til Mode. Inden Selskabet herskede stundom nogen Uenighed. Saaledes truer hele Direktionen i 1798 med at fra-træde, men lod sig dog, da 72 Medl. ved et skr. Andragende anmodede den om at vedblive, overtale til at tage sit Andragende tilbage.

MAGISTER PEDER LOFFT,

fød 1741 i Danmark. Dimiterede fra Frederits. Blev først Hører i Colding. Fik Magistergraden. Blev derpaa 1777 Rektor i Colding, 1785 i Trondhjem (Smiths Eftermand), og endelig 1789 i Helsingør, hvor han døde 1804.

Angaaende Lofft findes forøvrigt omstændeligere Beretninger i Overl. Müllers Bidr. til T.hjems Kathedralskoles Historie, 1855 Pag. 56. Paa Loffts Tid opbyggedes den nuværende Latinskole, færdig 1787 og indviet 29. Januar S. A. af Hagerup paa Bangs Vegne, v. Aarg. af Addr. 1787 Nr. 6.

SØREN SEERUP MONRAD,

fød 1744 i Sjælland, blev 1779 Rektor i Christiansand, 1783 Præ-

dikat af Professor, 1789, som Loffts Eftermand, Rektor' i T.hjem, hvor han døde 29. Mai 1798. Udgivet flere Skrifter. Ligger begravet i Domkirkens vestre Kors. Sees 1790 at være Direktør i Borgerklubben.

JOHAN FRIDERIK HOLST,

Fød 1745 i Jylland. Var først Huslærer hos Stiftsprovst Irgens i Trondhjem, Konrektor 1781, hvortil han, tilligemed Smith, som Rektor, indsattes af Biskop Bang. Blev 1798 Const. Rektor, men bestyrede tillige Conrektoratet til 1800. Fik 1806 Afsked med Pension. Døde i Januar 1813.

ADJUNKT LAURITZ HOLST,

Søn af ovennævnte, fød 1808, blev Student 1826 og læste Fiologi; blev i 1834 Lærer og 1835 Adjunkt ved Christiania lærde Skole. Døde sammesteds ugift 1850. En Broder af denne, Jens Andreas Holst, fød 1805, Cand. Theol. 1836, var først ansat som Adjunkt ved T.hjems Latinskole, blev senere Sognepræst til Tolgen, hvorfra han atter forflyttedes i samme Egenskab til Bergens Stift, Hamers Præstegjeld Nordhordlands Provsti i Bergens Stift. Tog Afsked 1878 med Pension 2400 Kroner. Død 4. Febr. 1881 paa Fredheim i Stange, gift med Elisabet fød Heyerdahl.

Begge disse Brødre var to elskelige Personligheder, Nedskriverens intime Venner som jeg aldrig skal glemme. Den ældste Broder var nok Johan Frederik, fød 1802, Kand. theol. 1827, 1859 Sognepræst til Eidsberg. Tog Afsked 1876 med Pension 2200 Kroner. Storthingsmand for Finmarkens Amt 1836 —37. Død 1885.

REKTOR MAG. ENGELBRECHT BOYE.

(Se Erslews og Langes Lit. Lex. samt H. H. Müller). Fød 22. Januar 1754. Blev Magister 1781, var fra 1782 Collega ved Latinskolen i Christiania, blev 1787 Rektor paa Kongsberg, og 1806 i Trondhjem, efter Holst. Udgivet et Par mindre betydende Skrifter v. Forf. Lex. Efter Ansøgning entlediget 1833 med aarlig Pension 1200 Sp. og med Bevidnelse af H. M. Kongens Tilfredshed med hans lange og troe Tjeneste. Aaret forud, 1832, holdtes paa Latinskolens store Sal stor Fest i Anledning Boyes femti-aarige Virksomhed, efter forudgaaet Indbydelse fra de ældste af Magisterens herværende Disciple: Postmester Lund, Politim.

Lysholm, Proc. Wahl og Præst Schönheyder. Den første, som den ældste, afleverer Jubillæren en Sølv-Themaskine med Inskriptioner &c. Samme Aar udnævnt til Ridder af Nordstj. Ordenen, døde 3. Januar 1839, 85 Aar gammel. 1811 Medl. af V. S.

I 1806, ved Boyes Tiltrædelse af Rektoratet, blev T.hjems Kathedralskole reformeret, idet der blandt flere Forandringer navnlig foretoges den, at de fordums Klasselærere, som under Navn af Hørere havde, hver i sin «Lektie», undervist i samtlige dennes Fag, ombyttes med «Adjunkter», mellem hvem Skolegjerningen fordeltes fagvis. Conrektoratet bortfaldt. Boye blev den første Rektor efter denne Forandrings Indførelse.

I Boyes Formænds Tid var Gaaarden Gløshaugen tillagt T.hjems Rektorat, indkøbt Aar 1793, for 3398 Rdlr.; men ved Boyes Tiltrædelse synes Eiendommen igjen at være Rektoratet uvedkommende og hvorover Boye bitterligen beklager sig. «Han haaber» siger han, «at maatte faa beholde Gløshaugen, som han troede fulgte Embedet og som for min Husholdning er mig ganske uundværlig», og hvis han ikke erholder denne og Forhøjelse i Løn, «vilde jeg være langt lykkeligere, om H. M. aflagde mig efter 25 Aars Tjeneste med 1000 Rdlr. Pension». Gløshaugen fik han ikke; derimod lover Direktionen, naar Examens Udfald bliver bekendt, at indgaa til Kongen om Lønsforbedring. Direktionen (Bugge, Angell) anbefaler varmt Boyes Ansøgning, der imidlertid ikke synes at have fundet Naade hos Kollegierne.

Af Rektorens flere Sønner nævnes her:

PETER CHRISTIAN BOYE,

fød 1790 paa Kongsberg, tog art. 1809, theol. Embedsexamen 1813; var i omtrent 3 Aar Adjunkt ved Latinskolen hersteds og Lærer ved Realskolen, 1816 resid. Kapelan til Størn, 1823 Sognepræst til Søndre Aurdal, 1829 til Overhallen, 1831 Provst i Namdals Provsti, Storthingsmand 1836 og 37; 1835 Sognepræst til Jævnager, 1838 tillige Provst i Ringeriges og Hallingdals Provsti.

Pavels fortæller (1814), «at han har læst et Digt, som roulere i Kjøbenhavn i Manuskript. Det hedder «Nora og Dana» og indeholder skrækkelige Invektioner mod den danske Regjering, og næsten ren Opfordring til det danske Folk om at løsrive sig fra Frederik den Sjettes Scepter, og i Forening med Norge at hylde

Prinds Christian. Forfatteren skal være en Student Boye, Rektorens Søn fra T.hjem; men ellers er en Præmie udsat for hans bevislige Paagribelse». «I dette Digt, Nora til Dana, er der dog enkelte skjønne Steder». (Schmidt).

REKTOR FREDERIK MOLTKE BUGGE, R. V. D.

Fød i T.hjem 23. Septbr. 1806, tog 1829 philog. Embedsexamen med Udmærkelse og Indstilling, 1831 Overlærer og Bestyrer for Stavanger lærde Skole, 1833 Rektor i T.hjem, s. A. Medl. af Vidsk. Selskab, efter 1838 flere Aar dette Selskabs Præs. 1836 og 37 foretog han paa offentlig Bekostning en Reise i Tyskland og Frankrige for at gjøre sig bekendt med Skolevæsenet i andre Lande. 1840—42 opholdt han sig i Christiania som Medlem af en Skolekommission til at revidere Rigets Undervisningsvæsen. Udgivet en Mængde Skrifter v. Forfatterlexikon.

Denne Mand, et alt overveiende Talent, var her i de første Tider meget anseet saavel som Rektor som Kommunemand. Som Formandskabets Ordfører udviklede han en hidtil ukendt Dygtighed. Endelig tog han, efter Ansøgning, sin Afsked 1851 med Pension 666 Sp. 80 S., nedsatte sig i Bergen, hvor han privatiserede og døde sammesteds 9. Juni 1853. Var gift med Anna Marie Magelsen. Hun døde under et Ophold hos Sønnen i Porsgrund den 1. Marts 1874, 63 Aar gammel.

REKTOR CARL MÜLLER,

Bugges Eftermand, Skolens nuværende Rektor, Søn af Apotheker Müller, er født i Trondhjem 20. Dec. 1818, Student 1837, tog filolog. Examen 1844; Lærer ved Nissens Skole i Christiania, fra 1850 Adjunkt ved Christiania lærde Skole, 1851 Rektor i Trondhjem Udgivet flere Skrifter. 1871, 72, 73. Storthingsmand for Trondhjems Bye, meget anseet som Menneske, Lærer og Kommunemand, gjentagende Præs. i V. S., Ordfører inden Formandskabet m. m. Gift med Broderens Enke, Arnoldine født Kjeldsberg. 1875 forflyttet som Rektor i Christiania. Død 1893.

JØRGEN CARSTEN MÜLLER,

ovennævntes Fader, født 1773, var Apotheker (Løveapotheket) fra Begyndelsen af dette Aarhundrede, gift 1812 med Caroline Jaco-

bine fød Sylov, død 1867 som Enke, Apothekeren død 1845, Medl. af. V. S. 1811.

Hans anden Søn var

NICOLAI REINHOLDT MÜLLER,

Fød 1812, blev Sagfører, døde 1848, 37 Aar gl. Gift med Arnioldine Kjeldsberg, hun anden Gang gift med ovenstaaende Rektor Müller.

CONREKTOR, MAG. HANS EILERT HAGERUP,

fød 27. Octbr. 1717, Søn af Biskop Eilert Hagerup, blev Conrektor 1735, Mag. 1738, 1743 Amtmand over Nordlands Amt, som han dog først tiltraadte 1755, 1752 Etatsraad, 1767 Stiftamtmand i Christiansand. Adledes 1781 med Navnet Gyldenpalm. Død samme Aar. Laa i aaben Feide med sin samtidige, Rektor Dass.

CONREKTOR JOHAN PETER THAMS,

dimitteret fra T.hjems Skole 1727, virkelig Conrektor sammesteds 1755; resignerede 1773 og døde kort efter.

HANS ULRICH CHRISTIAN MIDELFART,

fød 22. Juli 1772 paa Bynettet, hvor hans Fader var Præst. Dimmitteret 1789 fra T.hjems Skole, 1794 Collega sammesteds, 1800 const. Conrektor, 1802 Sognepræst til Bedstaden og 1815 til Skogn, hvor han døde 1. Decbr. 1823. Var to Gange Storthingsmand og ligeledes Medlem af Rigsforsamlingen paa Eidsvold, ligesaa af den Komitee af 15 Medl.; der fik det Hverv at udkaste et Forslag til en Constitution for Norges Rige. Søgte at paavise det Inhumane i at udelukke Jøderne af Riget. Hans Fader, Albrigt Angell M., var Sognepræst til Bynettet, Dep. fra T.hjems Skole 1735, død 1788. Der nævnes ogsaa en. Toldforvalter Ole Midelfart død 1783.

Efter Aal hidsættes følgende Beretninger angaaende vor Midelfart:

«Provst Midelfart var i Kommitteen som i Rigsforsamlingen human Forsvarer af liberale Anskuelse med Hensyn til de Paragraffer i Grundloven, som angaa den herskende Religion, og det var ikke hans Skyld, om disse tildels fik en Form, der afviger fra

den liberale Aand, som gaar igjennem Grundlovens Bud. Hans Foredrag understøttedes senere ved hans Taler i Thinget, som vare blandt de smukkeste og grundigste, som bleve ført inden Eidsvoldssalens Vægge.»

Videre: «Midelfart hørte forøvrigt blandt Forsamlingens mest samvittighedsfulde Medlemmer, der søgte Sandheden med et reent Fædrelands Sind uden at kunne finde en fast Grundvold for sine politiske Meninger. Han kom til Eidsvold med en vaklende Tro til en heldig Udførelse af Prindsens store Planer; under Forsamlingerne styrkedes hans Haab, men efter Kongevalget var han ikke uden Ængstelse for Fremtiden. Da Midelfart var en stor Ven af Grøgaard, pleiede Forfatteren en venskabelig Omgang med hiin Hædersmand under Opholdet paa Eidsvold, og han bevarer Erindringen derom i et kjærligt Sind.»

«Midelfart fortsatte sit Forsvar for Jødernes Antagelse i en vakker og vel udarbejdet Tale, der var beriget med flere historiske Notitser, og hvori han fremstillede det Inhumane og Intolerante i at udelukke en stor Klasse af Medmennesker formedelst Troesforskjelligt af vort Statssamfund. Hans Mening understøttedes af Flere.»

Den 4de Mai holder han et længere Foredrag angaaende Indfødsretten idet han gaar ud fra, at det norske Universitet ikke paa langt nær kan dimittere det fornødne Antal Kandidater til Besættelse af en Mængde ledige Embeder. «Han vil hente de Embedsmænd vi mangle, fra Danmark; dets Folk har Sprog og Sæder fælles med os; det har altid havt Agtelse for Nordmanden; kun dets Regjering har til egen og vor Ulykke undertiden miskjendt vort Folk —». Han foreslog derfor: a) «at Indfødsretten i de første 10 Aar ikke vorder etableret; b) at de danske, der ved vort Universitet have aflagt Prøve paa Kundskab og Duelighed, tilstædes Adgang til Norges Embeder.»

Midelfart havde to Sønner, P. A. Midelfart, Examen juris, var først Prokurator i Drammen, hvor han som en virksom Mand gjorde gode Forretninger men ødelagde sig ved Kautionner. Blev 1849 Sorenskriver i Stør- og Værdalen, boede paa Rustgaarden i Skogn hvor han døde efter faa Aars Forløb. Den anden Søn var Johan M., var først Handelsbetjent hos J. S. Gram, drev derpaa egne Forretninger, men uden Fremgang. Blev senere Dampskibsexpeditør og endelig Skriver i Norges Bank. Død 1879.

DR. NILS TRESCHOW

født 1751, Conrektor ved T.hjems Skole 1774, Rektor i Helsingør 1780, i Christiania 1789, Professor sammesteds 1813, Statsraad 1814, Prokantsler 1823. Afsked som Statsraad 1826 med Tilkjendegivelse af Kongens særdeles Tilfredshed &c. Døde 22. Septbr. 1833. Udgiver af en Mængde Skrifter. Se forøvrigt Müllers Bidrag til T.hjems Kathedr. Skoles Historie Pag. 64. Var Direktør i Realskolen ved dens Oprettelse i 1783 hvortil han væsentlig bidrog. Copuleret i Trondhjem 1780. Formodentlig er det hans Forfædre, Enke efter Gen. Toldforvalter Herman Treschow, som efter Testamente af 29. April 1735 legerer Vaisenhuset endel Grunde paa Kalvskindet.

CONREKTOR NILS HOFMAN SEVEL BLOCH,

Doktor phil. Magister artium liberalium, er født i Aalborg, 1778 Doct. phil. Blev 1802 Conrektor i Trondhjem indtil 1806 da han efter Ansøgning entledigedes med Vartpenge, og drog til Kjøbenhavn. Har udgivet flere Skrifter. Medlem af V. S. 1795.

Denne Bloch gjenfindes oftere i Bladene, ligesom ogsaa i «Trondhjemske Blandinger», et periodisk Skrift, udgivet af benævnte Bloch, og hvoraf her gjentages i Uddrag:

1. Ved sin Tiltrædelse som Conrektor ved herv. Latinskole den 16. Januar 1803, holder han en lang Tale hvor han gjør Rede for sine Synsmaader m. m. som Lærer ved bemeldte Skole.
2. Beskrivelse over Værdalen, af Eilert Hagerup.
3. Udtog af Schönings Reise i Størdalen.
4. Efterretninger om offentlige Stiftelser i Trondhjem.
5. Kongelige Resolutioner tilføjede i Marginen af Kongen selv.
6. Øen Elbas Beskrivelse 1814, efter franske Forfattere, med adskilligt mere.

I Aargang af Addr. 1803 bebuder han «at have i Sinde, fra næstkommende Nytaar af, at udgive et periodisk Blad af mænget Indhold». I Aargang 1804 fører han en mægtig Strid med Provst Wille i Anledning et af Bloch udgivet Skrift, der maa have været nærgaaende for enkelte Personer, og, som det sees, indeholdt,

som eiendommeligt for denne Tid, de sædvanlige Indhug paa «Comedier», der af mange ansees som «Pestilents» og letsindige Narrestreger. (Disse Angreb paa det herværende dramatiske Selskab ere staaende i en lang Aarrække).

Wille derimod optog Sagen paa en ganske anden Maade og «stillede sig endog som Direktør i Spidsen for det private Theater», hvilket Bloch synes at betragte som en noget nær vanærende Handling og truer med at lade sin Opsats indføre i «flere Tidender».

Striden om Komediens «Fordærvelighed» vedvarer endnu i lange Tider og fandt sin ivrigste Forkjæmper, der nesten udartede til Fanatisme; men i Aaret 1805 optræder en Indsender med en øvet Pen til Forsvar for Theatret, i en Tone og i et Foredrag, der synes vel skikket til at forsone alle Partier. Selv M. C. P. giver Kjøb og nedstemmer sine bitre Anfald; og fra nu af forstummer fast aldeles en Feide, der i flere Aargange har været ført med en ualmindelig Lidenskabelighed, indførte i t.hjemiske Blade endog fra andre Dele af Landet og lige fra Kjøbenhavn.

Denne Conrektor Bloch giver sig selv forøvrigt Titel af: «Doctor Philosophiæ og Mag. Artium».

Efter V. Ss. Prot. 1805 sees han i offentlige Blade at anklage Selskabets Bibliothekar, Heltzen, for Forsømmelighed; men sidstnævnte faar i et Møde af Selskabets Medlemmer fuld Opreisning og Blochs Anklage dementeres.

GENERAL GEORG FREDERIK VON KROGH,

Født ved Stavanger 7. Octbr. 1732, død 3. Aug. 1818.

«En nordisk Klippe var hans Sindsbillede —
Konge og Fædreland hans Valgsporg —
Redelighed hans Leveregel,
Æren hans Belønning.»

(Thibells Mindetale).

An m. 1.

Hans Navn findes i Conv. Lexc. og bør maaske her først afskrives skjønt alt findes nesten overenst. med hans egne Optegnelser.

Denne mærkelige Personlighed staar endnu stedse i levende Erindring hos den ældste Slægt idet den samme Krogh i en lang

Aarrække spillede en ikke ubetydelig Rolle i T.hjems By, ligesom hans hele militaire Løbebane er mere end almindelig bemærkelig i vor Kreds. Skade at der kun findes yderst faa Beretninger efterladte og man skulde fristes til at tro at han med Forsæt har tilintetgjort dem, da de visselig indeholdt mangan mærkelig Akt, idet han stod i nøie Korrespondance med det danske Hof og især med Fredrik den Sjette, og hvorom mere senere. Imidlertid fik jeg dog af Kroghs Sønnesøn, Kapitain Johan Christian Krogh, velvilligen udlaant endel af General Kroghs efterladte, egenhændig skrevne Optegnelser m. m., og har jeg troet det rigtigst at begynde dermed hvorved et klarere Skue af denne Mands Vitæ tydeligere turde fremstille sig.

Den første Optegnelse lyder saaledes:

«1732 den 7. Octbr. er min Fødselsdag.

1744 den 4. Septbr. er min velsignede allerkjæreste lille Kone Elisabeth Schøller føed.

1760 den 11. Decbr. var vores Bryllupsdag.

1761 den 28. Septbr. blev hun forløst med en døed fød Søn.

1763 den 6. Septbr. føed hun til Verden Vores lille Søn som den 13de ejusdem i Daaben blev kaldet Sti Tønsberg Schøller. Gud lade ham til Glæde og Trøst for mig opvoxte, som den 28de dito blev ved den grusomme Død skildt mere end fra mit halve Liv, i det den bedste, dydigste, Gudfrygtigste, mindst hovmodige Kjærligste og fornuftigste samt Sagtmodigste Kone forlod mig, og denne usle Verden for at indgaae i den evige Glæde, hvor hverken Sorrig eller Bekymring skal forstyrre hendes Roe. Oh Gud som har bedrøvet, nedslaaet og knuset mig, samle mig igjen med hende i den evige Glæde!

C. F. Krogh.

Efter Guds beskikkede Villie blev jeg anden Gang gift med min nulevende kjærlige og dydige Kone Margarethe Lerche, som er føed den 1. Januar 1733.

1765 den 26. Martii var vores Bryllupsdag.

1766 den 12. Januarii blev vores kjære Datter Elisabeth føed.

1767 den 11. Octbr. vores kjære Datter Cicilia Christiana.

1770 den 20. Februarii blev vores kjære Søn Georg Frederik

føed og døde den Septbr. 1773.

1771 i Sept. i Kjøbenhavn kom min kjære Kone i Barselseng med en Døedfød Søn som blev begravet i Nicolai Kirke udi Lerchernes Begravelse.

1774 in Juli 20de kom min kjære Kone atter i Baresel Seng med en døedføed Søn.

1777 den 8de Augustii blev vores lille Søn Georg Frederik føed, Himmelen lade han leve os til Glæde med vores kjære Stie Tønsberg og 2 Smaa Piger.

1807 den 19. Januari var den første Ulykkesdag for mig; thi den grusomme Død bortrev den bedste Kone Margaretha Lerche. Bye og Land høiagtede hændes mange Dyder og evig vil jeg føle hændes Tab.

1818 (med en anden Haandskrift) den 3die Aug. døde vores elskede Fader, General Georg Frederik von Krogh. (En Optegnelse af hans øvrige Søskende udelades her som egentlig ikke tilhørende disse Optegnelser. Ligesaa en paa tydsk forfattet Stamtavle). Det følgende af Krogh egnehændig skrevne Dokument, er en Optegnelse af hans Livs vigtigste Begivenheder, hvortil han synes at være opfordret af en høitstaaende Rangsperson, der ifølge et Kopi af en Følgeskrivelse sees at være benævnte Optegnelse tilsendt. Dette Brev lyder saaledes (uden Underskrift men skrevet af Krogh selv):

«I Følge D. H. Grevelige Ex. ærede Brev af 18. f. Md. har jeg hermed den Ære at tilstille en kort Efterretning om de vigtigste Begivenheder af mit Levnetsløb. Af nogle Aars Statskalendere har jeg seet at mig allernaadigst er forundt Rang med No. 4 i første Klasse; men da jeg ingen kongelig Ordre har modtaget i den Henseende, har jeg intet anført derom. Skulde denne under Krigen med Sverige maaske være bortkommen ved Posternes usikre Gang, maa jeg tjenestlig anmode D. H. G. Ex. at bevirke en Gjenpart af samme mig tilstillet og Datumen tilføiet paa Indlagde.

Th: 11te Juny 1811.»

Ovennævnte Optegnelse lyder, ordret befulgt, saaledes:

«Optegnelse

Af mit Levnets Løbs vigtigste Begivenheder.

1732 den 7. Octbr. kom jeg til Verden, min Fader var General

Lieutenant Georg Frederik von Krogh Ridder af Dannebrog's Ordenen og Commanderende General Nordenfeldts i Norge, min Moder var Hedevig Augusta von Bryggeman.

1746 blev jeg udnævnt til Fædrick ved det 1ste Westerlehnske Regiment.

1750 til Fændrick ved den Kongelige Grenader Garde.

1752 til Seconde Lieutenant ved Grenader Garden og Hof Junker.

1753 udnævnte Hans Majistæt Kong Frederik den 5te mig til Capitaine og Compagni Chef ved det 1. Westerlehnske Regiment.

1757 Reiste jeg med Kongelig Tilladelse til den Preusiske Arme' i Saxen, hvor jeg paa Slottet Likowitz blev presenteret af Kong Frederick den stores 1ste General Adjutant Vopernow, som jeg havde bedet at ansøge for mig, at jeg som Volonteur allernaadigst maatte Tillades at følge Højssamme Persohn, dette bevilgede Kongen ey allene, men tillod mig at hæve saa mange Rationer og Portioner, som jeg til mine Heste og Folks Forplejning behøvede, samt at jeg saa længe jeg opholdt mig ved Armeen skulde spise ved Marchals Tafelet.

1757 udgang Aprilis skede Indmarchen i Bøhmen og den 6te Maj vandt Kongen den store Bataille af Prag, over hvilken jeg indgav en fuldstændig Relation til Højstesalig Kong Frederik den 5te som havde den allerhøjeste Naade strax give mig et Gevorbent Compagni i det Nordenfeldtske Regiment og under Antidateret Bestalling af 25de April 1757 avancerede mig til Kammer Junker gratis.

1757 i Juni Maaned beordrede Kong Frederik den Anden, at Han med et lidet Corps, taget af Prags Blocade Arme' ville marchere for at forstærke Printsen af Beverens Arme, som alt i nogle Dage havde Convoyered Dauns Arme. Han befalede tilige at ingen Volontairer maatte følge Højstssamme ved denne Expedition. Da jeg havde mange Venner blandt de Kongl. General Adjutanter, lykkedes det mig, ene af alle danske Volontairer at erholde Tilladelsen, at følge Kong Frederich den store.

1757 den 18. Juni om Efter Middagen Klokken 2 leverte han den ulykkelige Bataille af Collin da han ved Dorfet Tzehor havde tournered den Østerrigske Armees høire Flanque. Formedelst

den ypperlige Disposition Kongen havde givet til denne Bataille seirede han i mere end 4 Timer, hele Brigader af den Østeriske Høyre Fløy retirerede i største Uorden; men Bladet vendte sig hastig ved at Prints Moritz af Dessau af overdrevet Mod, veeg fra Kongens Disposition og attaqverede de steile Anhøider hvorfra han blev kastet tilbage, ladende den venstre Preus. Fløy, som havde jaget hele Brigader paa Flugten uden den anbefalede Soutien af Centrummet; denne venstre Fløy af Preusere maatte da opgive sine vundne Fordele og retirere det hastigste muelige. Kongen, som opholdt sig tæt bag den seirende venstre Fløy, blev da nødsaget i Hast at retirere over Rug Agre af 3 Alens Høyde til Nimburg for at passere den derværende Broe over Elben, havende ei mere til Escorte end sine Adjutanter, ordonnance Officerer, 3 Hollandske Volontairer og mig, vi samtlig trak først Korden for at forsvare Kongen og derefter vore Pistoler. Samme Øieblik Kongen kom til Prag, blev Blocaden ophævet og en Deel af Armeen marcherede iiffærdigen den slagne Arme til Undsætning — — ved Lissa, hvorpaa Retiraden skede til Leutmeritz og passerede der Broen over Elben.

Med den største Deel af Armeen ville Kongen, efter Rygte afmarchere for at levere en 3die Bataille paa Grændsen af Slesien, men befalede maaske formedelst det — — — (ulæselig) ved Retraiten fra Collin, at ingen Volontair maatte følge Højstssamme, men samtlige skulde følge det Kaytske Arme Korps som allene var bestemt til at escortere Artilleriet og Bagagen ved Retraiten af Bøhmen til Dresden. Alle Volontairer af alle Nationer traadede sammen for at forenes om hvilken Beslutning skulde tages og vi fandt det eenstemmig vanærende for os at blive ved et Korps, som allene var bestemt til at dække Bagagens Retraite, besluttede derfor strax at forlade Armeen efter Anmeldelse og fulgte det Kaytske Corps til Dresden, hvorfra enhver begav sig til sit Hjem. — Ved min Ankomst til Kjøbenhavn overleverte jeg til min allernaadigste Konge min holdte Journal, med forskjellige ordres de Bataille og Croquier. 1758 den 20. Decbr. blev jeg udnævnt til Kongl. General. Adjutant, samme Aar blev jeg fra Norge med en Del Tropper ved en Escadre transporteret til Holsteen.

1760 den 21 Mai blev jeg udnævnt til Oberste og Chef for det 1ste Trondhjemske Regiment.

1760 den 11. Decbr. blev jeg gift med Frøken Elisabeth de Schøller, født 1744, død 28. Septbr. 1763.

1762 blev jeg commanderet med det T.hjemiske Felt Regiment til Holsten og i Octbr. marschjerede jeg, efter at 3 Companier Trondhjemske Grenaderer havde stødt til Feldt Regimentet, til Kjøbenhavns Garnison.

1763 den 28. Septbr. døde min Kone og efterlod mig en Søn.

1765 den 14. April blev jeg anden Gang gift med Frøken Margaretha Lerche, født 1733, 11. Jan., død 17. Jan. 1807.

1768 den 19. May blev jeg allernaadigst udnævnt til Kammerherre.

1772 den 4. Septbr. Avancerede jeg til General Major og erholdte Kommandoet over de Nordenfjeldske Tropper.

1774 den 21. Octbr. blev jeg benaadet med Dannebrog Ordenen.

1781 den 7. Febr. avancerede jeg til General Lieutenant, 1788 da jeg ved et Corps Trondhjemske Tropper efter Ordre var Marcheret til Kongsvinger, hvorfra jeg erholdt ordre skyndsomt at forføje mig til Christiania, hvor H. H. F. D. P. Carl af Hessen, som commanderende General, befalede mig i Høistsammes Fraværelse at antage mig ad interim Commandoet over den Norske Armee, og være 1ste Deputeret i det Kongelige Norske Generalitet og — — — Collegium.

Udgang Septbr. fik jeg igjen Tilladelse at vende tilbage til mit Hjem.

1793 den 8. Febr. blev jeg allernaadigst forfremmet til General af Infanteriet.

1801 den 22. May havde Hans Majistæt Kongen den Aller høyeste Naade at udnævne mig til Ridder af Elephanten Gratis.

1807 den 17. Januari mistede jeg ved Døden min 2. Kone.

1808 den 20. Januari blev jeg ifølge Armeens nye Organisation allernaadigst udnævnt til Divisions General i den norske Armees 2det Divisions District.

1809 den 28. Januar blev jeg allernaadigst udnævnt til Dannebrogordenens Stor Kors og Medlem af de Danske Rigers Ordens Capitul.

Th 11. Juny 1811:»

Blandt forannævnte Papirer findes en paa Svensk trykt Erin-

dringstale, afholdt over Krogh i Krigshof-Retten i Stockholm i Aaret 1820, hvor hans Levnetsløb opgives ganske overensstemmende med hans egne Opgaver og hvoraf her ikkun uddrages som følger:

— — — «Den fredelige Bane, han hidtil havde betraadt, synes ham dog alt for indskrænket til at vinde den Erfaring, som i alle Livsforholde, og især for en Kriger, er saa nødvendig for at kunne tillempe erhvervede Kundskaber, og et ypperligt Tilfælde tilbød sig netop som Frederik den Store forhvervede sin Armee et stort Navn — — — ».

Her findes en noget omstændeligere Beretning om Kroghs Deltagelse i Syvaarskrigen og de opgivne Data stemmer ganske med Kroghs egne Optegnelser. Historien oplyser os om, at Frederik den Anden totalt tabte Slaget ved Collin (1757), hvor 30,000 Preusere maatte fægte mod et dobbelt Antal Østerrigere. Preuserne tabte 13,000 Mand hvoriblandt 350 Officerer. Paa Retraiten fra dette ulykkelige Slag, var Kongens Person blot omgivet af hans Adjutanter, nogle Ordonnance Officerer og de 4 fremmede Volontører hvoriblandt Kaptain Krogh befandt sig, uagtet han under Bataljen blev blerseret i den høire Fod; samt derunder af 30 Husarer, til Bedækning. Dette lille Korps, hedder det endvidere, blev heftig angrebet af et overlegent Antal Pandurer; og Kongen med hans Svite maatte med Sverdet i Haand bane sig Vei igjennem Fienden. Kaptain Krogh, den heftigste Smerte af sin Blessure uagtet, fulgte Kongens Person, endnu 9 Mile til Hovedquarteret, da han endelig nødsagedes til at overgive sig til Lægernes Forsorg; men neppe var han restitueret, saa indfandt han sig atter ved Armeeen, og fulgte nogen Tid Feldtmarskalk Kleits Armeekorps. Den Tapperhed og Udholdenhed, han under disse mærkelige Omstændigheder lagde for Dagen, paadrog han Kongens hans Herres særdeles Naade og Opmærksomhed, og han udnævnedes til Generaladjutant» &c. &c.

Endvidere forekommer:

«Udi et i Tyskland udkommet Skrift forekommer nogle Ytringer, hvor Krogh syntes ikke at see sin Helts Bedrifter rigtig bedømt, hvorfor han i en Afhandling udtalte, hvad han ikke syntes at være overensstemmende med de rette Forholde, og meddelte tillige ganske interessante historiske Oplysninger om Bataillen

ved Collin og de dermed sammenhængende Krigsoperationer, hvilken Afhandling fik en fortjent Plads i milit. Tidsskrift Bellona (1805).»

Flere Gange søgte Krogh i sin høie Alder om Afsked indtil han endelig i sit 82de Aar og efter 68 Tjenestear opnaaede den ansøgte Afsked i Naade (1814) og med Tilkjendegivende, at han for sin øvrige Levetid skulde beholde sine indehavende Lønningskilder.

«Men inden General Krogh skulde samles med sine Fædre, var det ham forbeholdt at overleve en af de mærkeligste Statsbegivenheder i Norden — — —».

— — — Udnævntes 1815 til Ridder og Kommandør af K. M. Ordenen».

Endvidere haves ikke mindre end 7 store trykte i det tyske Sprog forfattede Stamtavler over Familien Krogh (Hannover 1859), der siges at være en gammel Bremisk Familie om hvis Stamfader eller Forfædre man vil have Besked allerede fra Aaret 1400.

Kroghs første Kone, Elisabeth Schøller, var oprindelig hensat idet Schøllerske Gravsted i Lagthingets sydlige Deel, men forflyttedes senere til Kroghs eget Gravsted, der endnu er i fuld Hævd beliggende ved Domkirkens Ruiner, dens vestre Del paa Sydsiden. Efter Klüwer var det Kroghs sidste Villie, at hans første Kone skulde udtages af den Schøllerske Gravhvelving for at anbringes ved hans Side i Jorden.

Det var Krogh, som i Aaret 1777, paa Stiftsbefalingsmand v. d. Ostens Vegne, « i hans Forfald af Helbredsomstændigheder», under store Høitideligheder, nedlagde den første Stok til Vandværket, hvis Fuldendelse foregik i den fast utrolig korte Tid af 3 Maaneder.

Ved denne Leilighed omtales vor Krogh som den der i Forening med Oberstlt. og Generalveimester Nicolai Frederik Krogh først har udtænkt og anlagt Planen for T.hjems Byes Vandledning, men overgive nu Sagen til Major Einersen «da hine formedelst Embedsforretninger ikke længere kunde befatte sig med samme». (Forøvrigt var hertil forskrevet en Jens Berg fra Christiania som Vandledningsinspektør, men han afgik samme Aar

ved Døden. Efter ham, siger Tellefsen, besørgede Organist Berlin Anlægget (v. Aargang Adresseavisen 1777 No. 37).

Carl Johans Samtræde med General Krogh i 1815 fortælles saaledes:

General Birch fulgte Carl Johan paa dennes første Reise til T.hjem (1815) samt var tilstede, da han besøgte den gamle ærværdige General Krogh i dennes Bopæl, og var Vidne til den gripende Scene, hvortil dette Besøg gav Anledning. Krogh havde, sagde han, «havt den Lykke i sin Ungdom at tjene under den Tids største Feltherre, Frederik den Store af Preussen; men han havde aldrig ventet at opleve den Dag, da han under sit Tag skulde faa se nutidens største Feldtherre». Carl Johan svarede. «Hr. General! En Mand der har tjent sit Land og sin Konge saa længe og saa vel som De, er altid en af Kongens Nærmeste, og jeg omfavner i Dem En af disse». Kort efter fik Birch det hæderfulde Hverv at overbringe Krogh Serafimerordenen.

Forøvrigt opbevares her en anden Fremstilling af ovennævnte Scene, fortalt af en endnu Gjenlevende fra hiin Tid:

Da den syge og sengeliggende General Krogh ved Birch fik Underretning om, at H. K. H. ønskede at aflægge ham en Visit, undskyldte han sig med, at det dog aldrig gik an at modtage en saadan Visit i sin Sygestue og tilmed i Sygesengen. Dertil svarede Birch, at H. K. H. udtrykkelig havde befaleet, at ingen Forandring i saa Henseende maatte foregaa og ønskede at Hs. Excell. blot vilde ansee sig ganske ugeneret. Ikke destomindre fik den gamle General ligesom nye Kræfter, stod op og iførte sig sin Uniform med alle sine Ordener hvoriblandt Elefantordenen; i den Stilling modtog han Norges daværende Kronprinds, senere Norges Konge Carl Johan.

Krogh var forlenet med en Magt som vistnok er enestaaende i Historien. Dette constateres ogsaa i Prinds Christians første Tale ved Ankomsten til Norge som Landets Statholder (1813) hvori han siger, at han kommer med fuld kongelig Myndighed, «kun med nogle Exceptioner i Regard af gamle Krogh i Trondhjem. Det er noksom bekjendt, at Krogh havde Magt til at faa flere af sine Officerer entledigede hvilket skede paa den Maade, at han for Formens Skyld «Indstillede» dem til Afsked hvilket var det samme som Afsættelse. Saaledes erindrede vi: Capt.

Viller, Lieut. Rosenvinge, Major ved Dragonerne Selmer i Indalen, Lieut. Schjøtt, og flere.

Det vil sees under Artiklen biogr. Optg. ang. Biskop Bugge, hvorledes Traditionen fortæller, at General Krogh, der virkelig ikke stod i det bedste Forhold til Bugge, skulde fra Regjeringen have modtaget Fuldmagt til, naar han fandt det passende, ogsaa at suspendere Biskopen.

I Aargang 1807 fører han, i Forening med Stiftamtmand Angell, et stort Opraab imod Englænderne: «En stolt og overmodig Fiende, der trodsigen opfordrer os til Kamp — ei paa Fordums Kjæmpeviis — nei! han fører Niddingsskjold, og vil indysse os, under forestilt Venskabs Maske, i Søvn, for at kunne des bedre, paa en troløs og foræderisk Maade, overrumple os, medens voresaarvaagne og mageløse Kronprinds beskyttede vore Grændser for Krigens Rædsler» &c. &c. Og under 11. Decbr. s. A. udtaler han sin Glæde over «den i begge Riger tilkjendevigne billige Forbittrelse imod de engelske lumske Volds- og Ransmænd» idet han takker rørt for den Redebonhed, hvormed T.hjems Indvaanere efter faa Timers Forløb subscriberede over 4000 Rdlr. til Kanonbaades Anskaffelse m. m.

I 1808 siger han: «Vi nødes til at gribe til Vaaben mod Englændernes Allierede vor Nabo-Fiende, Kongen af Sverige», ført i et Sprog og i Udtryk, som om vi vare Mænd til at byde al Verden Spidsen. Samtlige Skibe og Fartøier, beliggende i T.hjems Havn og i Elven, befales forflyttede til Havnen i Indherred. I Bladet No. 7, 1814, findes en Opsats fra Krogh, hvor han rørt tager Afsked fra Krigstjenesten, lyder saaledes:

«Da Hans kongelige Majestæt under 5te dennes, efter Ansøgning, aller naadigst har forundt mig Afsked af Krigstjenesten, og i mit Sted har udnævnt Hans Excellence Generallieutenant Greve af Schmettow til kommanderende General i den norske Armees 2det Divisions Distrikt, saa bekjendtgjøres dette herved til alle Vedkommendes Efterretning; og idet jeg nedlægger en Kommando, der i en saa lang Række af Aar har været mig en overordentlig Glæde, fordi Trønderne stedse have givet mig Anledning til at kjende deres gode Talenter, Mod, Retsind og sande Hengivenhed for Konge og Fødeland, anraaber jeg Gud med et rørt Hjerte, om evigvarende Held for dem, takkende hjertelig samtlige brave Søe-

og Landkrigere, henhørende til den norske Armees 2den Division, hvilke saa ofte have glædet mig — ofte givet mig de umiskjendeligste Prøver paa deres Kjærlighed og Hengivenhed, som jeg evig erkjendtlighedsfuld paaskjønner og som fryder Oldingen paa Gravens Bredde, der herved siger Eder et ømt Farvel — udbedende sig, i sin endnu tilbageværende korte Levetid, vedvarende at bæres med samme Kjærlighed og Yndest». —

Da der i Rektor Smiths Tid (1781—85) var Tale om at gjøre benificerede Gaarde til Qvartergaarde for Militære, erklærede Krogh (og ligesaa hans Broder, der boede paa Øye Gaard), at denne Plan er det sidste Stød, Militæretaten kan faa for endelig at ødelægges. I denne Kommission, siger Smith, «burde General Krogh, og ligesaa hans Broder, Generalmajoren, deltage, begge ere bekjendte nok og yndede. Vilde man ikke have begge Brødrene, foreslaar han General Veim. Krogh, eller Cancelleraad Tyrholm, som han imidlertid ikke anbefaler.

Af Pavells Nedtegnelser ang. Gen. Krogh hidsættes til nærmere Belysning om denne Mands Karakteristik:

«Den 5. Mai 1813. Med Intelligentseddelen fulgte som Tillæg en velmeent, men i Grunden tom og intetsigende Formaning i Anledning af de Svenske Proklamationer. Forfatteren skal være gamle General von Krogh i Trondhjem, Pjesen er trygt med Statholderens Tilladelse, da det ellers ikke gaar an paa Prent at bebaabe sig paa og offentlig gjen-drive hemmeligen uddelte Manuskripter. Forfatteren kunde spare sin Uleilighed. Det gamle Nationalhad synes at vaagne i sin fulde Styrke.»

I det af gamle Klokker Forseth i Klæbo i 1811 udgivne Levnetsløb om sig selv, giver han General Krogh følgende Skudsmaal (i Anledning Kjøbet af sin Bygselgaard, Forseth 1788):

«Denne ædle Mand lagde derved en fast Grundvold til mig og mines Velstand, han belønnede mig storligen for min Troskab imod ham (Krogh var nemlig Godseier i Klæbo og fl. St., efter Schøller), og ligesom hans mange og store ædle Handlinger har sat hans Ihukommelse i Velsignelse hos Mange, saa er hans høie Navn og herlige Minde i Velsignelse hos mig og mine, og til mit sidste Aandedræt velsigner jeg ham og hans dyrebare Slægt.»

Ritmester Krogh fortæller:

«Efter Geheimeraadinde Schøllers Død 1772 tilfaldt hendes Midler General Kroghs Søn, Lieut. Sti. Tønsberg Schøller v. Krogh der kom i Besiddelse af alle hendes Eiendomme, hvoriblandt Lerens Gods og den nuværende Stiftsgaard. Da denne Søn blev myndig, solgte han Lerens Gods til sin Fader General Krogh for 30,000 Rdlr. 1794 bebyggede Generalen Lerens Gaard saaledes som den nu viser sig og flyttede hver Sommer derop, fra 1ste Juli og indtil Høsten, hvilket han stedse vedholdt saa længe han eiede Gaarden. Ligesaa beholdt han af Sønnen den nuværende Stiftsgaard som ovenmeldt, beboede den i mange Aar og solgte den endelig 1801 til Staten for 10,000 Rdlr. og købte derpaa den Gaard i Byen som nu eies og beboes af Major Dessen og hvor han ogsaa døde. (Nuværende tekniske Skolebygning; 1876). (Nu Realskolen, 1919).

Under 4. Septbr. 1813 gjorde Prinds Chr. Frederik General Krogh bekendt med, at de politiske Forhold i Tyskland vilde gjøre Krigen med Sverige uundgaaelig. Da den høiagtede, men af Alderdommen og Svaghed nedbøiede Olding ansaae sig nødsaget til, ved Urolighedernes Udbrud, at søge sin Afsked, yttrede Prindsen sig i Brev til Generalen saaledes:

«Det har bedrøvet mig meget, at see Hs. M. Kongens Tjeneste berøvet en saa udmærket duelig Mand, men jeg har maattet give efter for Deres Grunde, og har indstillet Deres Ansøgning til Hs. M. Kongen». (Aal.)

Den endnu levende 88 aarige Olding, oprindelig Officer, senere ansat i Toldvæsenet, Abr. Dr. Mosling fortæller, at han engang i 1811 paa Paraden hørte Grev Schmettow oplæse Dagens Parolbefaling, der gik ud paa, at en Lieut. Schjøtt af General Krogh havde faaet Afsked. Schjøtt var selv ikke tilstede; men da han strax efter mødte sin Underofficer paa Gaden, spurte han denne om hvad nyt paa Paraden. «Intet andet, Hr. Lieutenant, end at De af General Krogh har faaet Deres Afsked,» svarede Underofficeren. Mosling er ikke vis paa, om Generalen af egen Magtfuldkommenhed kunde afskedige sine Officerer; men saa meget er vist, sagde han, at hans Ønske blev opfyldt blot ved en Indstilling.

I Bernt Moes Tidsskrift, ny Række, findes en værdifuld Samling af interessante Breve fra Frederik 6te til Exl. G. F. v. Krogh,

26 i Tallet, begyndende med «Hovedkvarteret Kjøbenhavn» 14. Juli 1809, tildels ogsaa fra Hovedkvarteret Fredriksberg Slot og slutter med 1. Juni 1813. Alle Breve indeholdt Oplysninger om Krigsforholde og de Forholdsregler, Exellencen bør være betænkt paa, og som en Prøve afskrives her det sidste Brev, der lyder saaledes:

«Min gode General Krogh! Jeg takker meget for Deres Depesche af 18de og for den trykte Anonyme. De engelske har igjen ved Parlamentair forlangt Norge afstaaet og Forening af vore Tropper med de Svenske mod Napoleon. — Napoleon seirer overalt; de flygtende Allierede ere alt ved Veisenberg i Schlesien. Vore Tropper ere forenede med de Franske under Prinds Ekmühl, som har 56 Batailloner og 3 Regimenter Kavallerie. Russerne ere flygtede fra Hamburg, og denne By af Oberst Valdeck for de Franske besat med 3 Batailloner, 4 Eskadroner og 20 Kanoner af vore Tropper. De Svenske og Kronprindsen af Sverige er med Hovedstyrken i Pommern. Jeg haaber han skal snart komme i Knibe.

Hovedkvarteret Kjøbenhavn den 1. Juni 1813.

Din altid hengivne
Frederik R.»

Brevvexlingen fortsattes endnu en Tid lang og antydes af B. Moe til videre Fortsættelse. —

General Krogh havde 8 Børn (efter B. Moe).

1. En dødfød Søn 1761.
2. Sti Tønsberg Schøller v. Krogh, Kammerherre, Major af Kavaleriet &c., født 1763, død i Jan. 1814. Var efter sin Moder (Fru Schøller) bleven Eier af den i Hlade Sogn liggende betydelige Eiendom Leren som han senere afhændede til sin Fader.
3. Elisabeth v. Krogh, født 1766.
4. Cicilia Christiana v. Krogh, født 1767, gift i Danmark med Geheimeminister m. m. Mosling. Børnløs.
5. Georg Frederik v. Krogh, født 1770, død 1773.
6. En dødfød Søn 1771.
7. En dødfød Søn 1774.
8. Georg Frederik v. Krogh, Oberst v. Havde 16 Børn.

Forøvrigt henvises til Krafts Forfatterlexikon hvis forskjel-

lige Data dog i det væsentligste stemmer med de her nedtegnede. Udgivet:

1. Tanker i Anledning af Norges nuværende Stilling &c., Christiania 1813.
2. I Neue Bellona: Bidrag til Beskrivelse over Slaget ved Collin 1757.

I Septbr. Maaned 1873 forefandt General Kroghs Sønnesøn, Johan Christian Wibe v. Krogh, Kapitaine i trondhjemske Brigade, en af General Krogh egenhændig skreven Beretning om Syvaarskrigen, det Tidsrum deraf hvori han selv deltog som Volontør, ansat som Frederik den Andens Adjutant, hver Dag beskrevet (alt paa Tydsk) fra 22. April til 24. Juli 1757, hvorunder han især beskrev Seiren ved Prag, den 6. Mai, og Nederlaget den 18. Juni ved Collin hvor han blev saaret. Dagbogen indeholder høist interessante Beretninger over hver eneste Dag, og det hele er et saare interessant Fund som jeg har anbefalet til Opbevarelse i Videnskabernes Selskabs Manuskriptsamling.

GENERAL GEORG FREDERIK von KROGH,

forannævntes Fader, født i Bergen 29. Januar 1687, var Oberst 1740, Generalmajor 1752, Kommandant over Fredrikstens Fæstning 1753, Kommanderende General Nordenfjeldsk 1758, Generallieutenant 1759, tillige Kommandant i Trondhjem 1764. Entlediget 1765 med 1500 Rdlr. Pension. Beboede Øye Gaard i Melhus hvor han døde den 29. April 1768 i sit 82de Aar og førtes til Trondhjem hvor han, efter Addressen, under storartede Høitideligheder, bisattes i Jorden paa Domkirkens Kirkegaard, ved Ruinernes Sydside mod Vest lige ved dens Mur, det samme Gravsted som indeholder Sønnens Støv, i 1872 under eet omgivet af Indhegning. Ved Siden af Krogh sen. ligger begravet en Johan Frederik Frølich. Denne Krogh havde 11 Børn:

1. Caspar Herman von Krogh.
2. Godske Hans v. Krogh, født 1726, død 1807 som Stiftamtmand over Lollands Stift.
3. Catarina Vilhelmine von Krogh, født 1728, var gift med vor bekjendte General Lieut. og Stiftamtmand von der Osten. Hun døde 1797.
4. Georg Fred. v. Krogh, født 1730, død samme Aar.

5. Birgitta Maria Krogh, født 1731, død 1736.
6. Georg Fred. v. Krogh, Generallieutenant, født 1732, død 1818.
7. Ulrika Augusta von Krogh, født 1734, død samme Aar.
8. Helena Margrethe K., født 1735, død 1767, var 2 Gange gift.
  - 1) med Kammerherre Tillisch, Amtmand i Stavanger Amt;
  - 2) med Michael Smith, Handelsmand i Stavanger, karakteriseret Oberst.
9. Frederik Fredinand Krogh, født 1737, Hofjægermester i Slesvig, død 1829, 92 Aar gammel.
10. Hedvig Catharina K., gift med Geheimeraad Lercke i Danmark. Døde 1818.
11. Bergitta Maria v. Krogh, født 1740, død 1765, gift med Grev Schach.

CASPAR HERMAN von KROGH,

søn af sidstnævnte, altsaa Broder af vor Krogh, er født 1. Dec. 1725, var ligeledes Officer og avancerede til Oberst og Chef for det Nordenfjeldske Dragonregiment 1766, Generalmajor af Kavaleriet 1774, forflyttet Søndenfjeldsk 1787 som Generallieutenant. Kammerherre 1769. Entlediget 1794 med Pension 1200 Rdlr. i Vartpenge, døde 10. Marts 1802. Imedens han var ansat i det Nordenfjeldske, boede han paa sin Eiendomsgaard Øye i Melhus, siden paa Gaarden Mork i Eidsvold. Ved sin Fraflyttelse til det Søndenfjeldske 1787 solgte han Øye Gaard til 4 Bønder.

I Videnskabernes Selsk. Protokol hedder det:

«Hr. Generalmajor von Krogh paa Øye blev beklaget, ei at være Selskabets Medlem, men Deres Excellence Generallieutenant von Krogh hans Hr. Broder anførte grundig Erindring mod at skride til Valg i nærværende Tid.»

GEORG FREDERIK von KROGH,

søn af vor førstnævnte G. F. Krogh, er født i Trondhjem 8. Aug. 1777, blev Officer 1799 og kommanderede som Kapitan og Divisions- Adjutant i Generalstaben nogle Tropper ved Indfaldet i Jemteland 1809, blev paa Grund heraf 1810 Major, Overadjutant og Ridder af Dannebrog; 1815 Oberstlieutenant og Generaladjutant, 1818 Ridder af Sværdordenen, og senere surnummer Oberst i Generalstaben. Som Eier af Lerens Fabrik og Leren Gaard udviklede han stor Virksomhed (v. Krafts Norges

Beskrivelser), og tilsatte under de uheldige Forhold efter Krigen sin hele Formue paa Industri-Anlæg. Døde 26. Octbr. 1826. Gift 1) med Henriette Schønheyder (født 1781, død 1809) Datter af Biskop Schønheyder i Trondhjem. 2) med Birgitta Johanne Vibe, 1811 (f. 7. Dec. 1789), Datter af General Krigsc. Ditl. Vibe. Hun døde 28. Novbr. 1875 Udgivet: 1) Bemærkninger om Jorddyrkningen i T.hjems Stift. 2) om Fæhuse i Norge.

Han eiede og beboede en Hjørnegaard ved Frue Kirke (den nuværende Børsgaard, 1876) (nu Telegrafvæsenets Bygning, 1919), var Eier af Leren som i 1817 blev ham overdraget af Faderen, og her var det han anlagde det bekjendte Valseværk, der skal have kostet ham 80,000 Sp. hvorved han aldeles udarmedes. Dette Værk blev ved hans Død solgt til et Interessantskab for 1000 Sp.

Oberste Kroghs Sønner ere:

A. Med første Ægteskab.

1. Georg Frederik Krogh, født i Trondhjem 11. April 1802, Student fra T.hjems Skole 1820 og juridisk Kandidat 1824; havde en Tid Ansættelse i et Regjeringsdep., men opgav al offentlige Erhverv, og levede som Journalist. Død ugift under en Vandring paa Romerige i April 1841. Udgivet nogle Skrifter.
2. Johan Chr. Krogh, Kand. juris, Lensmand, født 1804, død 1865.
3. Fred. Ferd. Krogh, født 1806, Kaptein i Sjøetaten, Kommandant i Carl Johans Værn, Off. 1825, Command. 1860, 1871 Kontreadmiral.

4. Henrik von Krogh, født 1809, Ritmester, Christiania.

B. Med andet Ægteskab.

1. Ditlev Vibe Krogh, født 10. Juli 1814, Student, Toldbetjent i Laurvig, 1867 Ovedtoldbetjent. Død 9. Juli 1893.
2. Johan Sigesmund Møsling Krogh, født 1819.
3. Johan Christian Vibe v. Krogh, Gift med Emma Vilhelmine Louise Riis, Datter af og det sidste Barn efter Stiftamtmand Riis. Hun døde 25. Mai 1877 53 Aar gammel. Kaptein i T.hjemske Brigade født 4. Octbr. 1820 Ridder af Sverd-Ordenen 1867. Officer fra 1840. Kapt. 58, Revisor ved Norges Bank. R. S. O.

Veimester B. L. Krogh fortæller:

«Efter at Faderen, General Krogh, i mange Aar havde besiddet Lerens Gaard og omliggende Gods; overlod han den hele Eiendom til sin Yngre Søn af andet Ægteskab, Oberst G. F. Krogh, som der anlagde Kobbervalseværket ved en Engelskmand ved Navn Englisch. Man sagde at han havde faaet Forsikring af Frederik den 6te at han skulde faa alle Leverancen af Platkobber, som udfordredes til den danske Flaade; men Adskillelsen af Norge fra Danmark i 1814 gjorde ham en Streg i Regningen og var vel fornemlig Aarsag til, at Obersten efter den Tid havde Vanskelighed for at soutinere sig og gik endelig tilbage i den Grad, at hans Eiendomme bleve exponerede til Auktion. Da han døde (1826) maatte Eiendommene realiseres for at tilfredsstille Kreditorerne, og Valseværket, der blev solgt særskilt som en selvstændig staaende Fabrik, gik over til et Interessantskab for den Spotpris af 1000 Spd. Værket skal have kostet ham 80,000 Spd.»

CHRISTIAN KROGH,

(søn af Georg Anthon Krogh, født 1732, død 1801) ansat i det Søndenfjeldske, er født 15. Jan. 1777 i Gjerdrum Sogn paa Øvre Romerige. Deponerede fra Kongsberg 1794, jur. Kand. 1797. 1800 Adjunkt, ved det jur. Fakultat i Kjøbenhavn. 1803 Professor i Lovkyndighed. Samme Aar Auditør og Regnskabsfører ved Søkadetkorpset. 1804 anden og 1805 første Assessor i Stiftsoverretten i Trondhjem. Blev 1814 Medlem af Rigsforsamlingen og Lovkommiteen paa Eidsvold og samme Aar Medlem af det overordentlige Storting. Den 18. Novbr. 1814 udnævnt til Statsraad og opholdt sig som saadan i Stockholm 1815 og en Del af 1816. Ridder af Nordstjernen. Entlediget som Statsraad 1818 for at overtage Udarbeidelsen af en ny Kriminallov og indtræde som Formand i Kommiteen for Norges Lovgivning. Medlem fra Søndre T.hjems Amt af Stortingene 1821, 22, 24, 27 og 28. 1805 optaget som Medlem av V. S. og fra 1820 dets Præsæs. 1805—14 Medbestyrer af T.hjems borgerl. Realskole, af hvis Reorganisation han gjorde sig fortjent. Boede fra 1806 paa sin Eendomsgaard Munkvold ved T.hjem og døde under sit sidste Ophold i Christiania den 10. November 1828 i Egenskab af Storthingsmand, savnet og begravet af hele Folket som en af Norges første Sønner.

«Græd Norge, du har mistet din Cato!»

Se Addr. Avisen 1828 N. 94—96 hvor flere Opsatser findes i Anledning Kroghs dødelige Afgang.

Det samme Folk opreiste den Afdøde hiin bekjendte Ærestøtte ved Trondhjemsveien lige ved Christiania By, hvortil man ved høitidelige Leiligheder valfarter for at holde Taler ved «Kroghsstøtten».

I Anledning Kroghs Død holdtes i Decbr. 1828 en storartet Sørgefest paa Vid. Selskabs Sal i Trondhjem, Cantaten anført af Kammermusikus Lemming, solosang af hans Datter. «Krogh er ei Meer». — — —

Se forøvrigt Eidsvolds-Repræsentanter af B. M., Pag 93.

Af Kroghs Sønner nævnes her kun tvende:

1. Christian Krogh, blev Landmand og købte Halseth søndre, for Tiden Skriver i Norges Bank. (1876).
2. Georg A. Krogh, født 1817, blev jur. Kand. 1842 og var fra 1857 Fuldmægtig i Indre-Dep. Han deltog 1848 i det første slesviske Felttog og var en Tid ansat ved General Schleppegrells Stab. Var en kort Tid (1846—47) Redaktør for den Constitutionelle, og fra 1854—68 var han Medredaktør af Nordisk Universitets Tidsskrift.

NICOLAI FREDERIK KROGH,

Oberstlieutenant af Karakter, var Generalveimester nordenfjeldsk, er født 10. Mai 1732, død 1. Mai 1801. Hans Kone Anna Krogh, født Meincke, er født 11. April 1743, død 30. Jan. 1823, har eget Gravsted paa Domkirkens Kirkegaard. Købte 1776 Munkvold, dengang ikke stort bedre end en Sæter, og bosatte sig der 1778, idet han hidtil havde beboet sin Eiendomsgaard i Byen, nuværende Justit. Rolfs Gaard oppe ved Domkirken, hvor nu den tekniske Mellemskole staar (1919), hvilken han fremdeles beholdt til sin Død 1801. Eiede desuden Gaarden Kystad.

I 1777 var det Gen. Veim. Krogh, der i Forening med Exellencen Krogh angav Planen til Vandværket, hvis Fuldførelse overdroges til Major Einersen og Organist Berlin.

Smith anbefaler denne Krogh til Medlem af den Kommission, der paa hans Tid var nedsat for af benificerede Gaarde at danne Chefsgaarde og nævner ham som en «fortræffelig Mand, der har den nøiagtigste lokale Kundskab om Landet, som han ved mange

Aars idelige Reiser har ehvervet sig, og hvortil han var fortrinlig duelig». Krogh blev ogsaa alternativt foreslaaet med Cancellierd. Tyrholm; men Smith ønsker helst Krogh «som en ypperlig Mand der kjender hver Plet i Landet». I Begyndelsen af dette Aarhundrede indtræder han i den i 1782 i Trondhjem oprettede Realskole som Medlem af dens Bestyrelse.

Denne Kroghs Levnet findes forøvrigt i Moes Tidsskrift for Personalhistorie 2, 253—64, forfattet af hans Søn, Amtmand H. M. Krogh. Før 1800 skrev man Krogh, senere Krohg.

JOHAN BERNT KROHG,

født ved T.hjem 1786 og yngste Søn af ovennævnte Krogh, altsaa Broder til Amtmand Krohg og Ritmester Krohg. Indskreven 6 Aar gammel, Quartermester ved det nordenfj. Dragon Regim., 1798 Kadet, 1803 Sec. Lieutenant i Artill., 1809 Pr. Lieutn., 1814 Stabscaptain, 1825 Adjutant hos Kronprindsen, 1827 Major og Batterichef, 1831 Oberstl., 1836 (ved Hagemanns Afskedigelse) Commandant, 1839 Oberst i Armeen, 1843 Generaladjutant. Tog Afsked 1854 med Pension 800 Spd. Døde 1855.

Krohg var «Krigsmand med Liv og Sjæl», vide Ill. Nyhedsblad No. 49, 1855.

AMTMAND HILMAR MEINCKE KROHG,

Søn af forannævnte, Broder til vor bekjendte Br. L. Krogh paa Kystad, er født i Trondhjem Nytaarsdag 1766 og «var ved Fødselen iført Seiershue», hvilket ifølge Overtroen skal antyde Lykke. Modtog sin første Undervisning af Studenter, ansattes hos Faderen paa Munkvold, som denne beboede siden 1777. Indsat 1790 i T.hjems Latinskole tilligemed Broderen, Br. L. Krohg. Embedsexamen i Retsvidenskaben 1799, Cancellist 1800. 1804 Const. Assessor i Trondhjem da hans Svoger Professor Chr. Krohg beskikkedes i Embedet. Atter levede han som Privatmand til 1807, da han udnævntes til Amtmand i Finmarkens Amt, forflyttet 1811 i samme Egenskab til Nordre Bergenhus Amt. Var const. Amtmand i T.hjems Stift indtil Januar 1814 (under Trampes Fraværelse i Kjøbenhavn som Medlem af Provideringscommissionen). I Rigsforsamlingen 1814 var Krohg Formand i den nimands Komitee, der havde at undersøge Statens Finansvæsen — — — «Stiv, retsindig og dygtig nordenfjeldsk Patriot» (Wergeland).

Var ligeledes Medlem af det overordentlige Storting 1814 og Præsident i Lagthinget. Undslog sig for Valg 1818 hvorimod han i 1824 og 1830 igjen havde Sæde i Nationalforsamlingen. Efter i 34 Aar at have været Amtmand, tog han sin Afsked 1840 med Tilkjendegivelse af Kongens Tilfredshed ligesom ogsaa hans Amt udtalte sine Anerkjendelser af den dygtige Mand. Boede paa Gaarden Nøisomhed pr. Molde hvor han døde 13. August 1851. Gift med Cicilie Edel Sophie fød Stub. I Bladet No. 104 for 1851 findes en Beskrivelse over Begravelsen, der foregik paa Molde Kirkegaard under store Høitideligheder.

Ridder af Nordstjernen 1818, Commandør af Vasa 1832, Storkors af do. 1848.

Broderen, Ritmester Krohg, fortæller følgende Episode af H. Krohgs Liv:

«I 1805 købte min Broder Hilmar Gaarden Kystad af min Moder for 5600 Rdlr. og flyttede did 1806. 1807 blev han beordret til Amtmand i Finmarken og reiste derhen med Familie 20de Mai. Samtidig bleve 2 Forbrydere, svenske af Fødsel (en Student og en Skrædder) henrettede paa Ihlevolden strax nedenunder Stenbjerget, Kl. 9 Formiddag. Min Broder havde i den Anledning opsat sin Reise til Kl. 10 og ved Forbireisen saae han deres Kroppe ligge ved Stedet. Det var disse som havde begaaet det græselige Mord paa Gaarden Garnæs i Værdalen, hvor 4 eller 5 Mennesker bleve paa det Grusomste myrdede. Baron Leopold von Buck skulde den Gang foretage en videnskabelig Reise til Nordland og Finmarken og han blev paa den hele Reise i Følgeskab med min Broder og Familie. Han har i et videnskabeligt Værk over denne Reise — paa Tydsk — omtalt sine Reisefæller og deres felleds forskellige Begivenheder.»

CAPITAIN CHRISTOPHER LANGELAND KROHG,

født 1782, deltog som Lieutenant i Udmarchen 1808 til Kongsvinger under den Staffeldske Brigade. Tog sin Afsked 1824 fra Krigstjenesten og opholdt sig i flere Aar i T.hjem som Pensionist, indtil han forflyttede til Værdalen hvor han i 21 Aar opholdt sig paa Gaarden Moe hos en Fru Sophie Alstrup lige til sin Død, som Indtraf den 19. Decbr. 1850, 68 Aar gammel.

Denne Capitain Chr. Krog opholdt sig, som forannævnt, i

Tyveaarene i Trondhjem, vandrende her i fuldstændig Lediggang, men derimod en Selskabsmand med Liv og Lyst, ofte i Grams, min Principals Hus hvor han tit og ofte spillede en Muntrationsraads Rolle. Erindres tydelig nok af Nedskriveren.

BRODER LYSHOLM KROHG,

Broder af forannævnte Amtmand Krohg og Statsraad Chr. Krohgs Fætter, var Søn af Generalveimester Krohg paa Munkvold, er født sammesteds 19. August 1777, indsat i T.hjems Latinskole 3die Klasse 1790, dimitteret til Kjøbenhavns Universitet 1794, blev Kornet ved Smaalenske Dragonregiment og ansattes 1803 som Veimester a la suite i Norge, udnævntes til Ritmester og var i en lang Aarrække Veimester Nordenfjeldsk; Ridder af Sværdord., af Nordstjernen og 1857 af St. Olafs Ordenen. 1825 Medlem af Vidsk. Selskab. Gift 1789 med Magdalene Schnitler. Han døde 16. Octbr. 1861, 84 Aar gammel, hun i August 1870.

Denne virksomme og hæderlige Mands Vitæ vilde optage flere Blade, udgjøre et Værk for sig.

Som Veimester udfoldede han megen Virksomhed efter de Tidens Fordringer. Han beboede sin Eiendomsgaard Kystad i en lang Aarrække, anlagde her Papirfabrik, Krudtmølle m. m., samt en Planteskole, hvoraf han uegennyttigen forsynede Mange med unge Trær af forskjellige Arter. Den Beplantning, som nu sees paa Domkirkegaarden og flere Steder, er altsammen Ritmester Krohgs Værk.

Ligeledes fortjener det at bemærkes, at han med utrættelig Iver i mange Aar arbejdede paa Austmyrens Opdyrkelse hvortil Vidsk. Selskab allene bidrog 1300 Spd. og hvoraf endnu sees tydelige Spor nok; og naar dette Stovværk ikke kan siges paa langt nær at være fuldført, ligger Skylden derfor neppe hos Krohg; men han havde at kjæmpe for Midler der stedse savnedes, ligesom ogsaa for god Villie fra andre Kanter, hvor han gjorde Regning paa de fornødne Hjælpesidler.

Blandt Krohgs efterladte Papirer findes nogle Optegnelser angaaende de større Landsgaarde omkring Trondhjem, i hvis Besiddelse de havde været m. m. Et Uddrag af disse Papirer, der af Krohgs Søn, Harald Krohg, (denne Harald Krohg gift med Sophie Krohg, døde 10. Septbr. 1882, 65 Aar gl., fød 25. April 1817